

Rapport av programsensor för 2021 - Bachelorprogrammet i Journalistikk samt Masterprogrammet i undersøkende journalistikk

Elin Gardeström, Södertörns högskola, 20 maj, 2022

Detta är den tredje rapporten i mitt uppdrag att utvärdera Bachelorprogrammet i Journalistikk, BA, samt Masterprogrammet i undersøkende journalistikk, UJO, vid universitetet i Bergen. Denna programsensorrapport har blivit något förskjuten i tid på grund av Coronapandemin. Jag har fått anstånd för att lämna denna rapport för år 2021 till i maj månad 2022. Detta innebär att förutvarande rapport är den sista i utvärderingscykeln åren 2019–2021.

Enligt den reviderade instruktionen 2021 för *programevaluering fra ekstern fagfelle* kan nedanstående punkter beröras i rapporten:

Utbildningens profil og struktur • Studieprogrammets profil og oppbygging

Antagna, gjennomstrømning og avhopp • Opptak, gjennomføring og frafall

Kursplaner og kurser • Pensum og kursopplegg

Former for undervisning og bedømmning, i forhold til forventede lærandemål • Undervisnings- og vurderingsformer, i forhold til forventet læringsutbytte

Bedømningsprosessen, anvendning av betyggsskalaen • Vurderingsprosessen, bruk av karakterskalaen

Bedømmning og forslag till kvalitetsutveckling i utbildningen • Vurdering av og forslag til evaluering og kvalitetsutvikling i studieprogrammet (

Ledning og administration av utbildningen, tilgang till resurser, yrkesmessig og social verksamhet • Ledelse og administrasjon av studieprogrammet, ressurstilgang, faglige og sosiale aktiviteter

Inriktning på årets programrapport

Förra årets rapport koncentrades till särskilda förhållanden vid utbildningarna orsakade av Coronapandemin, vilket därför inte berörs i denna rapport. Jag utgår från frågorna ovan, med undantag av *Vurderingsprosessen, bruk av karakterskalaen* som jag inte har tillräckligt underlag för att kunna bedöma. Bedømmning og forslag till kvalitetsutveckling i utbildningen presenteras löpande i sitt sammanhang och sammanfattas i slutet. Observera att många av mina förslag och synpunkter har kommit fram i samtal med lärare och studenter, vilket innebär att de knyter an till tankegångar som redan finns.

Möten - fagpersoner/studentgrupper

Besöket på MCB i Bergen skedde mellan 5 och 7 april 2022. Samtal fördes med Lars Arve Røssland (*programansvarig*) och Mikal Olsen Lerøn (*central faglærer BA*), Per Christian Magnus (*faglærer UJO og leiar for Senter for undersøkende journalistikk*), Kristine Holmelid (*faglærer UJO*), Carl-Gustav Lindén (*faglærer UJO og forskare*), Fredrik Bjerknes (*faglærer UJO*), Astrid Dalehaug

Norheim (*ansvarleg for det nye etter- og vidareutdanningstilbodet i undersøkende journalistikk*), Thomas (*ansvarleg for å skaffa eksterne praksisplassar*) samt med Johanne Ågotnes (*studiekonsulent*).

Jag förde samtal med studentrepresentanterna från båda programmen samt med ytterligare tre studenter på UJO. Då mitt besök sammanföll med redaktionskursen Bymag följde jag deras arbete och förde då samtal med ett antal studenter på Bachelorprogrammet. Jag följde även undervisning på UJO.

Øvrig bakgrunnsinformasjon og statistikk som er benyttet i rapporten

Statistik: BA JOU + MA UJO Antall studenter-fullføring og frafall 2018–2021

BA JOU + MA UJO – Gjennomstrømming 2017–2021

BA JOU + MA UJO - Søker-og studenttal 2017–2021

Karakterer JOU og UJO 2021

Evalueringer under 2021: JOU102, JOU103, JOU201, JOU250, UJO301, UJO304, UJO350

Exempel på analysoppgåve och produsjonsrapport JOU250, Exempel mappe JOU102

Utbildningarnas profil och struktur

Båda programmen är relativt nya och startades 2017. Till våren har Bachelorprogrammet examinerat 3 årskullar och Masterprogrammet har examinerat 4 årskullar. Det pågår utvecklingsarbete men utbildningarna är i en process att finna sin form och det finns behov av konsolidering för att utforma långsiktiga och mindre personberoende strukturer. Programmen har en orientering mot arbetsmarknaden och den branschnära profilen förstärks av lokaliseringen till Media City Bergen. Utbildningarna är präglade av en blandning av praktisk erfarenhetsbaserad färdighetsträning och vetenskaplig reflektion/analys. De skiljer sig från traditionella akademiska utbildningar, vilket medför att programmen inte alltid passar in i Universitetets struktur. Sammantaget kan sägas att både Bachelor- och Mastersprogrammet håller en mycket hög kvalitet, likväl finns möjligheter till förbättringar vilket ska diskuteras nedan.

Bachelorprogrammet i journalistikk

Antagna, genomströmning och avhopp

Programmet har ett mycket högt söktryck med ungefär 8 sökanden per studieplats. Antalet studieplatser har ökat från 22 till 27 platser hösten 2021. Även överintaget/*øverbokningarna* har ökat för att möta problemet som har funnits med avhopp/*frafall*. Programansvarig försöker finna en ekonomisk balanspunkt mellan överintag och antalet lärare, vilket han bedömer vara ett överintag på cirka 35–40 studenter, för att kunna examinera 27 studenter. Genomströmningen för kullarna 2017, 2018, 2019 visar att av de 22 studenter som antogs varje höst har mellan 12–15 studenter per årskull examinerats efter 7 terminer (med eftersläpningar).

Anledningarna till avhoppen diskuterades även i den första programsensorrapporten 2019 då lärare framförde behovet av att rekrytera högt motiverade studenter och inte behöva ägna så mycket tid åt att motivera studenter att stanna kvar i programmet. De som antas är elitstudenter med höga betyg, och därmed möjlighet att välja mellan olika attraktiva utbildningar, vilket anses vara en anledning till avhoppet. Högpresterande studenter kan även vara ovana med undervisningens annorlunda praktiska upplägg. Studenterna skickas ut för att utföra journalistiska uppgifter med lite förkunskaper, eftersom pedagogiken grundar sig på *learning by doing*. En lärare beskrev å ena sidan Bergens elitstudenter som en stor tillgång, men å andra sidan såg han många av dem som lite för ”försiktiga”. De vill göra rätt, vara duktiga och vill ha facit för hur de ska göra sina uppgifter. En annan lärare beskrev hur han i utbildningens introduktion berättar att det är meningen att de ska göra fel – det är genom dessa erfarenheter de ska lära sig. Denna form av erfarenhetsbaserade lärande bryter mot de studieordningar som högpresterande studenter tidigare har upplevt.

Lärarna önskar studenter som är mycket motiverade till att bli journalister. En åtgärd för att minska avhoppet är att införa motivationsbrev i antagningen, vilket har diskuterats redan 2019. En sådan förändring är på gång, vilket är positivt, men kan troligtvis genomföras först 2024.

Kursplaner och kurser

JOU101, JOU102, JOU103, JOU 201 och JOU250 är tydligt utformade med klara lärandemål och en till synes god progression. De praktiska journalistiska momenten dominerar. Lärarna har ett starkt engagemang för att bygga upp en gemenskap bland studenterna och de är mycket tillgängliga för dem.

Redaktionsövningen Bymag sker under andra terminen/*semester*, JOU102, och sammanföll med mitt besök i april 2022. JOU102 är den termin då studenterna kastas in i praktiskt journalistiskt arbete. Att arbeta i en redaktion på skolan och ge ut en nyhetspublikation är en klassisk undervisningsform på journalistutbildningar över hela världen. Studenterna berättade att de hade varit mycket stressigt för dem att arbeta i en redaktion och skriva ett antal artiklar per vecka. De menade att de inte fått lära sig hur en artikel ska vara uppbyggd och inte gjort någon nyhetsartikel tidigare från ax till limpa. De var mycket nervositet och tårar första veckan, berättade studenterna. Vissa studenter fick inte sina artiklar godkända eftersom de inte visste hur de skulle skriva journalistiskt, utan bara akademiskt, och de blev ledsna. De efterfrågade att etikkursen skulle ligga före Bymag, eftersom de stötte på etiska problem under redaktionsövningen. Nu mot slutet av kursen var dock alla gladare och föreföll stolta över vad de åstadkommit. Huruvida studenterna var illa förberedda, dvs att progressionen är bristfällig på denna punkt, är svårt för mig att bedöma. Andra studenter var mer förstående för arbetsformerna och menade att det var oundvikligt att de någon gång måste bli utkastade i verkligheten och börja arbeta som journalister. Studenternas upplevelse av att inte vara förberedda kan också kopplas till att vissa moduler på JOU102 har kastats om, och att en kurs i kulturkritik numera föregår Bymag.

Evalueringen från 2021 visar att studenterna uppskattar Bymag och de praktiska momenten i undervisningen under JOU102. En möjlig förbättring som anges av lärarna är att få studenterna att inse nyttan av de teoretiska momenten under denna termin. Vad som efterfrågas av såväl lärare som studenterna är bättre struktur och information om vad som förväntas på kursen, så att de lättare kan planera sitt arbete.

Den tredje terminen/*semestern* JOU103 som gavs hösten 2021 är delvis inriktad på produktionen av ett längre reportage i valfritt medieformat. Det är en tydlig progression från den tidigare terminen och det finns krav på en hög grad av självständighet i arbetet, vilket vissa studenter, enligt evalueringen, har svårt att anpassa sig efter. Studenter har genom åren efterfrågat en mer tydlig undervisningsstruktur som de är vana vid från tidigare skolformer. Lärarna har försökt möta detta behov genom att vara mer tillgängliga. Ambitionen har varit att uppmuntra studenterna använda ljud och bild istället för text, vilket har lyckats enligt evalueringen. Detta är ett led i att göra utbildningen inriktad mot framtidens mediemiljöer, vilket är en ambition som är mycket viktig då journalistyrket är under förändring. Att utbilda journalister för morgondagens medier är något många journalistutbildningar kämpar med och i Bergen finns stora möjligheter att sätta sig an framtiden. Media City Bergen beskriver sig själv som en ”*leading international hub for media and technology innovation*”, med verksamheter som MCB Media Lab och NCE Media.

JOU 250 då studenterna skriver sin *bacheloroppgåve* ges numera såväl höst som vår. Flera studenter kan tillgodoräkna sig de fria studiepoängen från tidigare studier och kan därmed ägna termin 5 åt det självständiga journalistiska arbetet + teoretisk reflektion. Detta är en fördel för ämnet då antalet vetenskapligt meriterade lärare som kan handleda är begränsade. Kursen fungerar, enligt evalueringen, mycket bra. Det genomsnittliga betyget/*snittkarakteren*, var B våren 2021.

Flera lärare, både på BA och UJO, efterlyste fler intradisciplinära kurser. En kurs i datajournalistik, JOU204, valbar under fria studiepoäng på BA är den enda intradisciplinära kurs de har. Den har 25 platser och kursen har ett högt söktryck från journalistik, MKV och MIX. Kursansvarige beskriver i evalueringen det som ”en otrolig styrka att studenterna kom från tre ämnen, journalistik, interaktionsdesign och medier och kommunikation. De kunde lära av varandra på ett effektivt sätt.” Det fanns dock problem med att samordna studenternas scheman och att studenterna mer behöver diskutera deras olika kunskaper och (yrkes)roller.

När utbildningarna startade 2017 fanns stora förhoppningar om samarbete med programmen MIX och Tv-produktion, som både är lokaliserade till MCB. Det har funnits en institutionell tröghet att forma sådana samarbeten, vilket lärarna beklagar. Mediebranschen efterfrågar att journalister arbetar i team med andra yrkesgrupper som har de blandade kompetenser som finns representerade på MCB. På sikt borde det finnas möjligheter att lägga utbildningar närmare de medieteknologiska innovationscentrum som finns på MCB.

För de nu existerande programmen skulle en större samordning av kurser vara önskvärd, både för att samutnyttja resurser bättre samt för att utbilda studenter i team. En lärare på UJO efterlyste en koordinator med överblick, vilket synes vara en bra idé. Programansvarig vittnar om att försöken till samarbete är svårt och slitsamt, och till viss del personbaserat. Idealet är att kunna hitta samarbeten utan att behöva ändra i kursplaner. De har dock inrättat ett gemensamt ämnesråd med programmet Tv-produktion.

Former för undervisning och bedömning, i förhållande till förväntade lärandemål

BA-programmet lärandemål/ *læringsutbytte* för de olika kurserna är föredömligt tydligt skrivna och täcker så långt programsensorn kan bedöma in vad som lärs ut. Det var exempelvis lätt att identifiera

de lärandemål som kan kopplas till internpraxis, Bymag, JOU102, vars arbete jag följde. Möjligen är *læringsutbytte* på den allra första kursen på 10 poäng, JOU101 något högt satta. Frågan är om det är rimligt att studenterna efter denna första kurs kan: *planleggje og gjennomføre enkle nyheitsproduksjonar for fleire plattformer, aleine og som deltakar i ei gruppe, og i tråd med etiske krav og retningslinjer*. Naturligvis är detta ett kunskapsområde studenterna ska introduceras i och därför en semantisk fråga hur detta lärandemål ska formuleras. Studenterna på den efterföljande terminen, JOU102, uttryckte tveksamhet huruvida de hade fått dessa förkunskaper.

Bedömningen i förhållande lärandemål/ *læringsutbytte* sker genomgående främst genom att studenternas reflektionsrapporter betygssätts. Studenterna lämnar in sina praktiska arbeten, till exempel nyhetsartiklar på JOU102, i en mapp, men det är reflektionen om dessa artiklar som betygssätts A-F. Det går alltså att ha skrivit tre undermåliga artiklar, men om reflektionen om dessa artiklar är begåvad, till exempel om varför skribenten misslyckades, kan ett högt betyg ges. Den pedagogiska tanken är att erfarenhetsbaserat praktiskt lärande inte ska underställas betyg, eftersom studenterna ska lära sig genom sina erfarenheter och misstag. Lärarna menar att det bidrar till ett bättre lärande. En större progression i bedömningarna av praktiska uppgifter när studenterna kommer till sin tredje termin, JOU103, kunde dock övervägas. En stor del av terminen ägnas åt ett reportage med en metodrapport. Som programsensorn förstod det är det metodrapporten som väger tyngst i bedömningen, även om själva reportaget vägs in (oklart i ämnesbeskrivningen). Det är från mitt svenska perspektiv underligt att studenternas reportage inte seminariebehandlas, dvs att studenterna inte ger varandra feedback på utfört arbete, då det dessutom finns ett lärandemål/ *læringsutbytte* om att utbyta erfarenheter med andra inom det journalistiska fältet.

I studenternas *Bacheloroppgåve* viktas den journalistiska delen + den teoretiska reflektionen lika i bedömningen.

Det är oklart vilken roll kurslitteraturen har i förhållande till förväntade lärandemål. Det förekommer oftast ingen examination av enbart litteratur (dock på JOU204). Studenterna uppmanas att referera till kurslitteraturen, minst tre verk, i sina reflektioner, men de tillåts även välja andra böcker utanför litteraturlistan att referera till. På JOU102 finns 13 böcker i litteraturlistan med okänd prioritering som det är oklart om studenterna läser. Studenterna själva säger att de kan klara av kursen utan att bry sig om litteraturen, förutom när de ska skriva sin reflektion på slutet. De exempel på mappar med de uppgifter som ligger till grund för betygsättningen på JOU102 visar dock på en mycket god användning av litteratur i reflektionsrapporterna.

Studentrepresentanten för BA, som i övrigt var nöjd med blandningen mellan teori och praktik, efterlyste att kurslitteraturen tas bättre till vara och examineras. Hon saknar genomgående läsanvisningar till kursernas olika moment, vad som ska läsas som förberedelse till lektionerna. Hon menade att det behövs mer tvång för att studenterna ska läsa kurslitteraturen, som hon ansåg var mycket lärorik. Programansvarig menade att det finns behov av att minska ned litteraturlistorna till de främst prioriterade böckerna, men ansåg att det var studenternas ansvar att själva läsa böckerna. En större tydlighet vad gäller kurslitteraturens roll i relation till lärandemålen skulle vara önskvärd, samt att överväga att införa läsanvisningar till föreläsningar där detta är relevant.

Bedömning och sammanfattning av förslag och överväganden till kvalitetsutveckling i Bachelorprogrammet i Journalistikk

De förslag programsensorn har ska ses utifrån grundinställningen att Bachelorprogrammet håller en hög kvalitet.

Bättre struktur och information om vad som förväntas på kurser, så att studenterna lättare kan planera sitt arbete samt att lärarnas framförhållning kan underlättas

Fler intradisciplinära kurser, samverkan mellan program, hitta modeller för samverkan mellan befintliga kurser på olika program

Överväg en ökad progression genom utbildningen i att bedöma och betygssätta journalistiska arbeten

Överväg att seminariebehandla journalistiska arbeten

Förtydliga kurslitteraturens status i relation till lärandemål och examination

Överväg att införa läsanvisningar för kurslitteraturen

Masterprogrammet i undersøkende journalistikk

Utbildningens profil och struktur

Masterprogrammet, UJO har en särskild position mellan Universitetet i Bergen och Senter for undersøkende journalistikk, SUJO, den senare med finansiering från mediebranschen, kulturdepartementet och stiftelsen Fria ord med syfte att stärka den kritiska och undersökande journalistiken i Norge. SUJO har en oklar status i universitetsstrukturen vilket *senterleiren* anser är problematisk. Det är ett kunskapscentrum men inte ett vetenskapligt sådant. SUJO har fått ytterligare externa medel för att bygga upp en erfarenhetsbaserad master för yrkesverksamma. Sju olika moduler om 10 poäng vardera planeras och några har genomförts. Astrid Dalehaug Norheim ansvarar för att utveckla denna utbildning som delvis är avgiftsfinansierad. Deltagarna betalar mellan 30–40 000 kronor per modul. Det är oklart om det finns några samordningsvinster mellan den erfarenhetsbaserade mastern och UJO, men det skulle naturligtvis vara önskvärt. Programsensorn har denna gång enbart bedömt Masterprogrammet i undersøkende journalistikk, UJO.

Antagna, genomströmning och avhopp

Söktrycket till Masterprogrammet har förbättrats från 1,8 studenter per studieplats 2018 till 4,1 sökande per studieplats hösten 2021. Detta är en följd av att antagningskraven breddades 2019, från kravet att ha en bachelor i journalistikk till att ha en bachelor i valfritt ämne + motivationsbrev. Genomströmningen är förhållandevis god och av de 16 studenter som antogs 2019 har 11 blivit klara våren 2021. Det finns dock problem med avhopp/studieuppehåll samt med att ha en stabil rekrytering till programmet.

Programmet beskrivs som heltidsstudier och obligatorisk närvaro gäller enligt kursplanen för all undervisning den första terminen, men det är tveksamt om dessa krav efterlevs. På programmet återfinns tre olika studentkategorier som delvis har olika behov. Dels finns journalister som är

yrkesverksamma på del/heltid under studierna som har svårt att fysisk närvara på alla undervisningsmoment och som har behov av flexibla lösningar. Dels finns de som har en Bachelor i ett annat ämne och som efterfrågar intensivutbildning i journalistik. Till sist finns de studenter som har en Bachelor i journalistik och som är på plats i Bergen. Av de personer som antogs ht 2021 tog flera direkt studieuppehåll och 4 deltagare är arbetande journalister från Trondheim som har problem att fysiskt närvara.

Frågan är om det är möjligt att hålla ihop så disparata studentgrupper i samma program? Dessutom är en erfarenhetsbaserad Master för yrkesverksamma under uppbyggnad som i längden har möjlighet att tillgodose yrkesverksammas speciella behov (dock med avgift). De studenter som varit på plats upplever att de inte har fått det stöd och hjälp som de har behövt, att de snarare har blivit nedprioriterade i relation till yrkesverksamma medstudenter samt till studenter som inte lyckats utveckla egna projekt och därför blivit inkorporerade i medieföretags grävprojekt.

En lösning är på gång för att tillgodose de behov studenter utan journalistisk erfarenhet har. Programansvarige har uppmärksammat problemet med att vissa studenter utan tillräcklig journalistisk erfarenhet hoppar av utbildningen då de kan ha svårt att mäkta med att genomföra ett undersökande journalistiskt projekt. Från höstterminen 2022 öppnas därför möjligheten att genomföra en teoretisk master; det vill säga att studenterna kan välja att skriva en vetenskaplig masteruppsats i stället för att genomföra ett journalistiskt grävprojekt. Förändringen förefaller klok och ligger i linje med upplägget på den mest jämförbara nordiska utbildningen: Magisterutbildning i undersökande journalistik vid Göteborgs universitet. Denna utbildning är visserligen engelskspråkig och ettårig men studenterna kan välja mellan att göra ett journalistiskt projekt eller skriva en vetenskaplig uppsats ([Utbildningsplan Magisterprogrammet i undersökande journalistik \(gu.se\)](#))

Programansvarig önskar en antagning på 15 studenter varje höst och det är framledes en utmaning att finna en stabil rekrytering av motiverade studenter. Att ha olika studentgrupper med olika behov har sina problem. Om grundtanken är en vidareutbildning i journalistik och en kandidat i ämnet ska krävas, kan en satsning på en nordisk rekrytering övervägas. Bergen har den enda renodlade masterutbildningen i undersökande journalistik i Norden, en unik konkurrensfördel.

Kursplaner och kurser/ Former för undervisning och bedömning, i förhållande till förväntade lärandemål

Programmets första kurs, JO301, *Gravejournalistikkens grunnlag* har funnit sin form och fungerar bra, enligt kursansvarige. Av *evalueringen* ht 2021 framkom att 8 studenter deltog, men att kursansvarige ansåg att det innebar en svår balansgång att kräva fysisk närvaro av alla studenter, eftersom faran då är att de slutar för att prioritera sitt yrkesarbete. Hybridlösningar genom zoom diskuterades som en lösning, samt att införa obligatoriska uppgifter som inte kräver närvaro.

Programmets andra kurs, *Prosjektdesign*, UJO304 gavs VT 2021 på distans, alla 14 studenter som deltog fullföljde kursen. Noterbart är dock att några av dessa studenter inte deltog i Zoom-undervisningen, utan fick egna individuella lösningar. Vid min förra digitala besök våren 2021 uttryckte två studenter som var på plats missnöje med bristande likvärdighet och dålig

klassammanhållning. I *evalueringen* framkommer att hybridösningar fungerade dåligt, särskilt för de som var på plats. Den *emnesansvarige* ser behov av att införa fler obligatoriska arbetsuppgifter.

Vid besöket följde jag undervisning i *storytelling*, under den andra terminen/*semester*; UJO304 Projektdesign. Endast två studenter deltog, en med BA i Journalistik och en student med BA i annat ämne, som uttryckte behov av en intensivkurs i journalistik. Båda studenterna efterfrågade fler studiekamrater och tyckte det var tråkigt att så få var på plats.

Det finns ett missnöje med kursen projektdesign. Studenter som gått kursen året innan ansåg att det var svårt att lägga så mycket tid på ett eventuellt grävprojekt, innan de visste klart att det var genomförbart. Lärarna vill av liknande skäl ändra upplägget så att inte studenterna ägnar tid åt ett projekt som inte går att genomföra eller inte är efterfrågat på mediemarknaden. Det bör införas någon form av preliminär bedömning av projekt innan studenterna lägger ner all denna tid på planering. Studenterna föreslog att kursen i projektdesign skulle kortas och att en praktikperiod på en redaktion/grupp för grävande journalistik skulle läggas in under denna period, då skulle de kunna förankra och pröva sina eventuella projektidéer, samt få värdefulla kontakter.

Projektdesign är studenternas andra termin/*semester* och ett avancerat lärandemål/ läringutbyte är knutet till denna termin/*semester*, som blir svårt att uppfylla om det valda grävprojektet inte går att genomföra:

kan formulere klare forskingsspørsmål og velge relevante teoriar og metodar for praksisbaserte forskingsprosjekt har avanserte ferdigheiter i akademisk skriving, litteratursøk og forskningsdesign kan diskutere etiske, praktiske og metodiske tema relatert til spesifikke forskningsprosjekt i undersøkende journalistikk kan analysere og vurdere potensialet for innovasjon og entreprenørskap i journalistiske prosjekt

Masterprogrammets sista år UJO350 genomförs mycket självständigt. Studenterna har handledning/*rettleiing* under arbetet. För att hålla kontakt med studenterna har programansvarig, handledare och studenter måndagsmöten, vilket uppskattas. Genom samtal med två mastersstudenter som läser sin sista termin framkom att de hade känt sig mycket ensamma och isolerade. De efterlyste påfyllnadskurser under sitt andra år, till exempel i konkreta grävmetoder i ett stadium när de själva har mer överblick över vilken kunskap de behöver för sina projekt. De efterlyser bättre information om vad som pågår inom MCB. Här finns fantastiska resurser samlade, men de får inte reda på vilka föredrag och utbildningsaktiviteter som är öppna för dem att bevista, som kanske också skulle gynna deras projekt. En av dem efterlyste också en intensivkurs i journalistik. De tycker de fått mycket dålig undervisning i *storytelling* och nu när de har samlat ett stort material så behöver de den kunskapen. Eftersom det samma dag förekom undervisning i just *storytelling*, finns uppenbarligen möjligheter att öka samarbetet mellan olika årskullar på Masterprogrammet. Det kan finnas pedagogiska vinster för båda årskullarna i ett sådant upplägg.

I *evalueringen* beskrevs behovet av att utarbeta tydliga ramar för slutproduktionen, *teoretisk og praktisk oppgave*, Och att tydliga ramar och krav kan underlätta och förbättra handledningen.

Bedömning och sammanfattning av förslag och överväganden till kvalitetsutveckling i Masterprogrammet i undersøkande journalistikk

Följande synpunkter ska ses utifrån utgångspunkten att programmet håller en hög kvalitet.

Gör en översyn och analys av önskvärda studentkategorier att rekrytera och hur deras olika behov kan samordnas i programmet

Överväg att stimulera studenter från Norden att söka Masterprogrammet

Öka samarbetet mellan olika årskullar på Masterprogrammet

Inför en praktikperiod under UJO304

Underlätta för studenter under år 2 att få tillgång till olika resurser inom MCB som motsvarar deras kunskapsbehov

Ledning och administration av BA och UJO, tillgång till resurser, yrkesmässig och social verksamhet

Den programansvarige är mycket uppskattad för sitt arbete. Ledning av de två programmen är dynamisk, expansiv lyhörd och förändringsbenägen – egenskaper som är viktig när nya program byggs upp och för att behålla vitalitet och relevans. Programmen har nu existerat i 5 år och det kan finnas behov av konsolidering och hållbara strukturer. Studenter och även lärare efterlyser en bättre struktur och planering. De önskar bättre framförhållning för sitt arbete.

Redan 2019 påtalades behovet av en hållbar bemanning, behov som kvarstår. Coronapandemin har även tårt på lärarnas krafter. Den programansvarige (för BA och UJO) beskriver att han inte får bli sjuk. När det finns få krafter kan tendensen bli att släcka bränder i stället för att bygga strukturer, det är förståeligt. Samtidigt finns inom MCB fantastiska resurser som kunde samutnyttjas bättre.

Förslaget från en lärare att inrätta en koordinator för alla relaterade program synes gott, även om det förstås är oklart huruvida det är resursmässigt möjligt. Även programmen Mix och Tv-produktion beskrevs som ansträngda. Studentrepresentanten berättade att hon hade lite kontakt med andra programstudenter (undantaget var en kurs i intervjuteknik) och inte heller kände studenter från andra årskullar. Möjligheten till intradisciplinära kurser mellan program samt till crosskurser/samarbeten mellan årskullar, är stora och skulle kunna spara resurser och lärarkrafter. Det skulle dessutom mer harmoniera med arbetsmarknadens behov. Det är sårbart med endast tre vetenskapligt kompetenta lärare för att bedöma *Bacheloroppgave*, men det skulle vara möjligt att samverka om detta med andra ämnen. Programsensorn känner väl till svårigheten att organisera dessa typer av samarbeten, men vill uppmuntra till en fortsatt ambition.

Masterprogrammet i undersøkende journalistikk, UJO, ligger administrativt i skarven mellan en externt finansierad enhet, SUJO, och Universitetet i Bergen. Lärarna beskriver att den undervisningstid på 25 procent av deras arbetstid som universitetet betalar är underdimensionerad, vilket medför att SUJO finansierar delar undervisningen på UJO. Det är oklart hur prioriteringen är

mellan de studenter som antas för en avgiftsfri utbildning via universitetet och journalister från yrkeslivet som betalar för kurser. Även här finns stora möjligheter till samordning av resurser.

De två programmen är belägna i ett expansivt framtidsinriktat mediakluster på MCB vilket rymmer många möjligheter. Problem med att inte passa in i universitetsstrukturen har dryftats under besöket. Om dessa problem kan överbryggas finns stora möjligheter att starta fler prestigeutbildningar på Universitetet i Bergen inom hybridområdet medier, journalistik, teknologi, innovation och design.

eg

Ekstern fagfellerapport

Dette representerer sluttrapport fra programsensor ved bachelor i TV-produksjon og master i manusutvikling for seriar. Rapporten sammenfatter forhold og utviklingstrekk ved studieprogrammene slik de har kommet frem i evalueringen gjennom hele perioden, og ser disse i sammenheng med nylig gjennomførte revisjoner av studieprogram (bachelor). Til grunn ligger blant annet dokumentet «Programevaluering TV-produksjon (BASV-TVP) 2017-2021, samt diverse emneevalueringer og annen dokumentasjon gjort tilgjengelig for programsensor.

Bachelor i TV-produksjon

Struktur/studieforløp

TVP har siden oppstart i 2017 vært gjennom en del større og mindre endringer/justeringer i organiseringen av studieprogrammets forløp. Dette er på mange måter naturlig. Et nytt studieprogram skulle etableres samtidig med at det gamle ble faset ut, i tillegg til at studieprogrammet ble en del av satsingen til MediaCity Bergen. I større grad skulle studieprogrammet ta ansvar for hele (eller det meste av) undervisningstilbudet, fremfor fellesemner med tilstøtende program. Dette har i stor grad blitt løst gjennom semestervise emner (30 stp), delt inn i to eller tre moduler. På denne måten har man sikret en viss fleksibilitet i undervisningsopplegget.

Endringene/justeringene i organiseringen av undervisningstilbudet har dels handlet om å finne en best mulig flyt i forløpet. Tidligere utfordringer forbundet med opplæring i teknisk utstyr og vedlikehold av denne kunnskapen synes å være løst, og det meldes i liten grad om behov for oppfrisking. Tilsvarende har spesialiseringen i fagfunksjoner blitt plassert tidligere i forløpet, i tråd med det studentene ønsket seg.

Opplæringen i første semester har nylig blitt revidert ved at emnene TVP101 (10 stp) og MEPRO100 (10 stp) nå er slått sammen til TVP101 (20 stp). I all hovedsak ser det ut til at læringsmålene er de samme i det nye emnet som det de var i de to foregående. Sammenslåingen av emnene er begrunnet i at MEPRO100 har vært et fellestilbud med andre studieprogram, og at ansvar for undervisning og ressurser har til tider vært uklart. Emnebeskrivelsen fremhever at emnet legger vekt på å synliggjøre vekselvirkningene mellom praksis og teori, når det gjelder både kunnskaper og ferdigheter. Hvis man lykkes i dette kan emnet legge et viktig grunnlag for senere emner, der det er skriftlige innleveringer enten i form av analyseoppgaver eller refleksjonsnotat.

De første årene av programmet ga studentene i intervju med programsensor uttrykk for at undervisningen og de fleste praktiske oppgaver i overveiende grad var rettet mot fiksjonsformatet – og at utdannelsen av den grunn primært ble oppfattet som

filmorientert. Dette inntrykket er langt på vei rettet opp ved at det i tredje semester (TVP104) nå er tilbud om en egen modul i flerkameraproduksjon/studioproduksjon, samt undervisning i dokumentar og informasjonsfilm. Dette er med på å gi en langt større bredde i opplæringen, og gir studiet en tydeligere forankring i det tv-faglige.

I den nye studieplanen er det nå i fjerde semester lagt inn frie studiepoeng, det vil si at studentene selv finner frem til relevante emner, enten ved UiB eller som utvekslingsstudent. Fra studieprogrammets ståsted er hensikten å frigjøre ressurser. Ringvirkningene kan også bli positive ved at studentene skaffer seg erfaring og impulser utenfor studieprogrammet, og at dette gir et mer mangfoldig studiemiljø i femte og sjette semester. Det vil imidlertid også være en del utfordringer forbundet med et slikt grep. For det første at en del av studentgruppen ikke nødvendigvis vil holde ferdighetene ved like, slik at det blir behov for å sette av ressurser til teknisk oppfrisking i femte semester i forbindelse med fordypning i fagfunksjon. For det andre er det en viss risiko for misnøye i studentmiljøet for at det ikke gis et sammenhengende tilbud gjennom hele studieforløpet. Og for det tredje at det blir et visst frafall, ved at studentene gjør nye studie- og livsvalg.

I femte semester ligger fordypning av fagfunksjon. Dette virker som en naturlig plassering, i og med at studentene tilbringer fjerde semester utenfor studieprogrammet. Man bør ellers være oppmerksom på at enkelte studenter allerede kan ha gått gjennom en fordypning i forbindelse med utvekslingsstudier. Selve emnetittel og emnebeskrivelsen er noe uklar. Emnet heter «Fordypning i fagfunksjon», men i beskrivelsen fremgår det også at de (alle studentene?) skal gjennom opplæring i manus, samt gjennomføre oppdragsproduksjon. Det antas at innføringen i manus har sammenheng med modulen i preproduksjon, der studentene skal analysere og bearbeide manus for bachelorproduksjonen (skrevet av masterstudenter?), men denne sammenheng er ikke helt opplagt i emnebeskrivelsen, heller ikke hvorfor dette er to selvstendige moduler. Beskrivelsen av oppdragsfilmmodulen er også nokså vag. Under læringsutbytte står det at studenten har praktisk erfaring med oppdragsfilm. Her er det vel mulig å være mer konkret, med tanke på budsjettering, kontraktsinngåelse, leveranser og tidsfrister, og liknende.

Studieprogrammet har i løpet av de siste årene lagt ned et stort arbeid med praksisutplassering. Både arbeidsplass og student ser ut til å ha blitt godt forberedt på hva som er i vente med en praksisplass, og det er brukt mye ressurser på å gjøre gode koplinger mellom student og arbeidsgiver. Tidligere rapporterte enkelte studenter i intervju med programsensor at de følte en viss forlegenhet når de var i praksis, fordi de oppfattet at studenter ved andre liknende studiesteder hadde fått en mer relevant opplæring. I senere intervjuer har ikke denne type holdninger blitt avdekket.

Innhold i emnebeskrivelsene

I tidligere rapporter fra programsensor har det blitt påpekt et mulig misforhold i studieprogrammets beskrivelse av akademisk forankring og teoretisk innsikt, og det faktiske innholdet i studietilbudet. Det ble anbefalt å enten tone ned betydningen av teori, eller økt oppmerksomhet omkring teori i undervisningen. Den teoretiske dimensjonen er nå i mindre grad fremhevet i beskrivelsen av studieprogrammet, og i programevalueringen er dette omtalt. Her fremgår det at litteraturlistene til de enkelte emnene ikke er som pensum å regne, men snarere anbefalt litteratur til støtte og fordypning. For et praktisk orientert kan det være gode grunner til at teorien spiller en underordnet rolle i undervisningsopplegget. Samtidig er det slik at det å legge opp til anbefalt lesning erfaringsmessig sjelden følges opp. I intervjuer med studenter har de uttrykt ønske om undervisning i teori og analyse, og har etterlyst klarere bestillinger på hvilke tekster som forventes lest som forberedelse til undervisningsøktene.

Ifølge ledere ved de største produksjonsselskapene er det viktigste forholdet for rekruttering av nye talentfulle medarbeidere at man kan tilby mulighet for faglig refleksjon og kompetanseheving. Trolig vil dette være viktig for å tiltrekke seg studenter også, særlig med tanke på hvor høyt snitt dagens studentkull har. Det er dessuten avgjørende for en praktisk utdanning at de gjør studentene i stand til å ta til seg ny kunnskap etter studiene.

Både produksjonsselskap og tv-kanaler er i økende grad opptatt av innsiktsarbeid i forkant av produksjon, der man kartlegger publikums behov og preferanser. Det er dette som avgjør hvordan man definerer målgruppe, og hvordan man når seerne. Dette krever metodisk bevissthet og kompetanse, i form av grunnleggende kunnskap om datainnsamling og enkel statistikk. Det virker naturlig at dette inngår som en del av opplæringen i TVP100, og at det også følges opp i TVP104, og ikke minst arbeid med oppdragsfilm i TVP204. Kunnskap om innsiktsarbeid og metode bør også komme frem i læringsmålene til ett eller flere emner.

I emnebeskrivelsene legges det vekt på studentenes evne til å reflektere kritisk over egen praksis, og i vurderingsformen inngår et refleksjonsnotat ved siden av produksjonen. At refleksjonsnotatet ser ut til å ha en sentral plass i opplæringen skal berømmes. Det er vesentlig at studentene trenes opp i å konkretisere hva de ønsket å oppnå med et prosjekt, hvordan de gikk frem for å løse oppgaven, og hvilke erfaringer de i etterkant kan trekke ut av prosjektarbeidet. Når studentene senere skal presentere seg for en oppdragsgiver vil evnene til denne type refleksjon være et fortrinn.

Forhold ved studiestedet

Studentenes tilbakemeldinger tyder på at det fremdeles er utfordringer forbundet med det de oppfatter som dødtid – det vil si tiden mellom oppgaver, og med mindre organisert undervisning. Dette er tid studentene kan møtes i grupper for å jobbe med

forberedelser eller annen faglig fordypning. Men i og med at undervisningen i mindre grad er organisert oppfattes det som et manglende tilbud. Dette er åpenbart en pedagogisk nøtt på mange måter. Studentenes forventning om tettere oppfølging er vanskelig å imøtekomme, gitt ressurssituasjonen.

I tillegg melder studentene om at informasjon om undervisningsopplegget enten er mangelfull eller kommer for sent. I eneansvarligs-evaluering fremgår det at det er gitt informasjon i flere sammenhenger. Det danner seg med dette en oppfatning, blant enkelte – gjerne toneangivende – studenter, at fagmiljøet ikke er tilstrekkelig oppmerksomme eller interessert i å følge opp studentene. Dette er forhold som fagmiljøet er klar over og som er omtalt blant annet i programevalueringen. I intervjuer uttaler studentene at de oppfatter seg som en ressurssterk studentgruppe, og at de derfor har store krav om forventet utbytte av studiene. De har blant annet fremmet forslag om at de kan ha en egen dedikert fagperson til de enkelte kull, som er tilgjengelig ved behov.

At studentene anser informasjonen som mangelfull kan sikkert i stor grad tilskrives en type «systemfeil» som de fleste utdanningsinstitusjoner er kjennetegnet ved. Informasjon gis på en eller flere digitale plattformer, i klasserommet, i ulike andre settinger – men det er nok ikke alltid studentene oppfatter at det er en enkel logikk i hvordan informasjonsflyten organiseres. Erfaringsmessig legger studenter ned liten innsats i å orientere seg i den informasjonen som blir gitt.

Følelsen av mangelfull informasjon og oppfølging forsterkes trolig ved at det ved sykdom og permisjoner har tvunget seg frem alternative løsninger på undervisningen. I intervjuer og emneevalueringer (TVP103) fremheves det at dette burde man klart ta høyde for i planleggingen. Situasjonen viser hvor sårbar studieprogrammet er grunnet knappe ressurser. Dette er forhold som er trukket frem i en rekke programsensorrapporter. Forhåpentligvis vil det nye fjerde semesteret med frie stupepoeng frigjøre ressurser til resten av undervisningstilbudet.

Øvrige forhold

Rekrutteringen av studenter ser ut til å være god, spesielt med tanke på at typiske «MK-fag» har en generell nedgang. Dette har også medført et høyt snitt blant studentene som tas inn. Det er derfor å forvente at studentene har gode forutsetninger for å tilegne seg læring, at de er sterkt motiverte, men også at de er relativt kravstore når det gjelder studietilbud og innholdet i dette.

I programevalueringen fremgår det at det jobbes med synligheten til programmet. Dette har også vært tema i programsensors intervjuer med studentene. Her fremgår det at de velger studiet av følgende årsaker: 1) Geografisk plassering (men MCB er ikke fremhevet som faktor), 2) anbefaling fra tidligere studenter (gjerns søsken til venner), 3) samordnet opptak. Studentene hadde i liten grad vært på utkikk etter studier gjennom andre kanaler.

Master i manusutvikling for seriar

Studieprogrammet har i liten grad vært gjennom omfattende endringer siden oppstart, noe som tyder på at det har funnet en form som fungerer rimelig godt. Første semester gir en introduksjon til manusutvikling, der det blant annet etableres en felles skriveverktøykasse for fagbegreper og tilnærminger. Studentene har i intervju uttrykt at de oppfatter dette som nyttig, noe som også fremheves i flere av praksisrapportene.

Masterstudentene skal også skrive manus til studentene i bachelorprogrammet TV-produksjon. Tidligere har studentene uttrykt at de ikke har vært helt forberedt på dette oppdraget. I hvilken grad studentene har vært innstilt på a) skrive for et tv-format, og b) tilpasse prosjektet en enkel studentproduksjon, har intervjuene gitt et blandet inntrykk av. Enkelte studenter har uttrykt at de først og fremst skriver for egen utvikling, fremfor å svare på et oppdrag. Det må ellers nevnes at emnebeskrivelsen er mangelfull/feilaktig. Her står det at emnet består av fire fordypningsmoduler, mens kun tre av disse er beskrevet.

Andre semester bygger videre på foregående semester med en fordypning. Her kommer i tillegg inn sjangerforståelse, øving i adaptasjon og i pitching. Studentene skal også levere en større oppgave, i form av en pilotepisode til en tv-serie. Dessuten skal de produsere manus til det som skal bli BA-studentenes eksamensfilm. Dette med levering av manus til BA-programmet har noen uklarheter ved seg. I emnebeskrivelsene står det presisert hvilke produksjoner det er snakk om, mens i emnerapporten for MA301 er beskrivelsen motsatt, og det nevnes en skjevhet som skal rettes opp i, uten at dette utdypes. Her har det åpenbart vært noen utfordringer, for emnerapporten for TVP204 nevner at manusene ikke holdt tilstrekkelig kvalitet da de ble overlevert.

Masterstudiet har blant annet vært kjennetegnet ved sine workshops med erfarne manusforfattere. Gjestelærerne har vært svært anerkjente utøvere av faget, og det tilbys flere workshops i året. Omfanget er svært sjenerøst, og tyder på at studieprogrammet kan tilby en bred kontaktflate mot bransjen, som også er villig til å dele innsikt og erfaring.

Selv om det ikke kommer frem av emnebeskrivelsene ser det ut til at studieprogrammet de senere år har åpnet opp for dokumentariske prosjekter og mot spill. Dette speiler seg også i studentenes rapporter fra utplassering. Her har flere jobbet med dokumentarproduksjon, noe de virker forberedt på. I praksisperioden var det også flere av studentene – også blant de som var involvert i fiksjonsprosjekt – som ble satt til å innhente bakgrunnsinformasjon/research. Dette er åpenbart nyttig

erfaring, og er en type oppgave enhver uetablert manusforfatter må forvente å bli satt til å gjøre.

Studieprogrammet ser nå ut til å rekruttere relativt godt, og har nå om lag 30 søkere. Det gir omtrent tre søkere per studieplass, noe som bør sies å være tilfredsstillende. Enkelte studenter kommer fra bachelorprogrammet i TV-produksjon, og dette bør være med på å gi et godt sammensatt studentkull, der det er god kontakt på tvers av studieprogram.

Oslo 24 mai, 2022

Audun Engelstad